بسم الله الرحمن الرحيم

Deniz Sınırları Yeni Bir Nüfuz Haritasına Dönüştüğünde

Libya’nın doğusundaki Temsilciler Meclisinin, 20 Ekim 2026’da, Türkiye ile deniz sınırlarının belirlenmesi mutabakatını oybirliğiyle onaylaması, sadece hukuki bir tutum değişikliği ya da önceki karardan geri adım atılması değildir. Ankara ile Ulusal Mutabakat Hükümeti arasında 2019 yılında imzalanan anlaşmayı onaylayan karar, aynı zamanda parlamentonun 2020 yılında mutabakatı reddeden kararını ve Türkiye ile siyasi ilişkileri kesme kararını da iptal etti. Böylece Ankara'nın Libya içindeki en önde gelen hasımlarından biri, karşı çıkma konumundan ortaklık konumuna geçti. (Libya Haber Ajansı)

Olayın önemi de burada yatmaktadır: Zira 2019 yılında Libya savaşında taraf olan Türkiye, 2026 yılında bizzat Libya sahnesinin yeniden düzenlenmesinde taraf oldu. Nitekim 2019 yılında Ankara Halife Hafter güçlerine karşı Trablus hükümetini desteklerken, Libya'nın doğusu ise Kahire ve Abu Dabi'ye daha yakındı. Doğu'daki Temsilciler Meclisi'nin deniz anlaşmasına, Türkiye'nin Libya ve Doğu Akdeniz'deki nüfuzunu pekiştirme projesinin bir parçası olarak bakması doğaldı. Ancak denklemi tersine çevirmek için yedi yıl yeterli oldu.

Bugün, Türkiye-Libya ilişkileri artık Trablus ile sınırlı değildir; zira Ankara'nın Bingazi ile ilişkileri gelişmiş ve Türk ziyaretleri, temasları ve yatırımları doğuda artık sıradan bir hâle gelmiştir. Daha da önemlisi Türkiye artık Libya'daki bölünmenin her iki tarafıyla aynı anda ilişki kurar hale gelmiştir. Parlamentonun deniz anlaşmasını onayladığı gün, Türkiye'nin MİT Başkanı İbrahim Kalın, Trablus'ta Ulusal Birlik Hükümeti Başbakanı Abdülhamid Dibeybe ile Libya kurumlarının, yönetiminin ve askeri güçlerinin birleştirilmesini görüşüyordu. (Anadolu Ajansı)

Ardından çok dikkat çekici bir gelişme oldu: Zira Ankara 23 Ekim'de; askeri kurumu birleştirmeye, yetkileri dağıtmaya ve ortak bir komuta oluşturmaya yönelik düzenlemeleri ele almak için Trablus'taki Savunma Bakanlığından Abdüsselam ez-Zubi ile doğudaki kuvvetlerin komutan yardımcısı Saddam Hafter arasındaki görüşmelere ev sahipliği yaptı. (Libya Observer). Öyleyse biz, siyasetten kopuk bir deniz anlaşmasından bahsetmiyoruz. Zira burada deniz, daha geniş bir nüfuz anlaşmasının parçasıdır.

Doğu neden tutumunu değiştirdi? Çünkü Libya'nın doğusunun hesapları değişmiştir. Zira tek bir bölgesel eksene bağımlı kalmak yerine; görünen o ki Doğu'daki liderlik, Libya'nın geleceğini etkileyebilecek tüm güçlerle kanallar açmak gibi daha pragmatik bir politikaya yönelmiştir. Dolayısıyla Türkiye bugün, Trablus'ta nüfuza, Bingazi ile gelişen bir ilişkiye, askerî ve ekonomik bir varlığa, Avrupa ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü ile geniş ilişkilere sahiptir. Bu nedenle Türkiye'ye açılmak, Libya’nın doğusuna, Libya’daki iktidarın yeniden şekillenmesine tanık olabilecek bir aşamada daha büyük bir manevra imkânı sağlayacaktır.

Belki de bu ayın başlarında, Akile Salih'in yerine Salihin Abdünnebi'nin Temsilciler Meclisi Başkanı seçilmesi dönüşümün göstergelerinden biriydi; zira yeni parlamento liderliği, Türkiye ile daha açık ilişkilere sahiptir. Nitekim

analistler son oylamayı, Doğu'daki siyasi kurum içindeki dönüşümün bir yansıması olarak değerlendirdiler. (Reuters)

Ancak Türkiye, son derece önemli bir stratejik karşılık elde etmektedir; zira mutabakat Ankara'ya Doğu Akdeniz'de geniş bir deniz alanı talebinde bulunması için yeni bir siyasi dayanak sağlarken Libya'yı da, sahip olduğu uzun kıyı şeridi, enerji kaynakları ve coğrafi konumuyla Türk deniz stratejisinin merkezine yerleştirmektedir. İşte burada çatışma, Libya'dan tüm Doğu Akdeniz haritasına taşınmaktadır.

Libya'dan Mısır'a ve Yunanistan'a

Yunanistan ve Mısır'ın tepkisi şaşırtıcı olmamıştır; nitekim Yunanistan anlaşmanın yasa dışı olduğunu ve bölge ülkelerinin egemenlik haklarını ihlal ettiğini açıklarken, Türkiye ise anlaşmanın uluslararası hukuka ve iki ülkenin çıkarlarına saygı gösterdiğini vurguladı. (Reuters) Mısır ise, yıllarca Libya'nın doğu kampını destekleyen bir ülke olup kendisini stratejik bir paradoksla karşı karşıya bulmuş ve onun eski Libyalı müttefiki, Doğu Akdeniz'deki deniz sınırlarının çizilmesine ilişkin tasavvuruyla çelişen bir anlaşmayı onaylamıştır. Nitekim Kahire ve Atina, 2020 yılında Türkiye-Libya yaklaşımına karşı aralarındaki münhasır ekonomik bölgeyi sınırlandırmak için bir anlaşma imzalamıştı. Bugün Libya oylamasının ardından Mısır ve Yunanistan, deniz düzenlemelerini doğuya doğru genişletmeyi görüşmeye başladılar. (Hürriyet Daily News)

Hatta Yahudi varlığı da eleştirilere dahil olmuştur; bu da meselenin, Türk-Yunan anlaşmazlığının sınırlarını aşarak Doğu Akdeniz'de enerji ve nüfuz etrafındaki daha geniş çatışmanın bir parçası hâline geldiğinin göstergesidir. (Tovima)

Hikâyenin tamamı petrol değildir

Gelişmeyi, gaz ve petrol için bir çatışma olarak yorumlamak kolaydır; ancak kanaatimce bu yeterli değildir. Çünkü mesele, deniz geçitleri, limanlar, enerji hatları, arama bölgeleri ve Kuzey Afrika'yı Avrupa ve Orta Doğu'ya bağlayan yollar üzerinde etki kurma gücüne kimin sahip olduğuyla ilgilidir.

Libya, Akdeniz ile Kuzey Afrika arasında son derece hassas bir noktada yer almaktadır; dolayısıyla eğer Türkiye Batı Libya ve Doğu Libya ile birlikte stratejik bir ilişki kurmayı başarırsa, sadece petrol zengini bir ülkede nüfuz elde etmekle kalmayacak, aynı zamanda Akdeniz'deki en önemli jeopolitik düğüm noktalarından birinde etkili bir konuma sahip olmaya yaklaşmış olacaktır. Bu nedenle deniz mutabakatı Ankara için haritadaki bir sınır çizgisinden daha fazlasını temsil etmektedir; zira o, Doğu Akdeniz'in şekli üzerindeki uzun bir çatışmada bir müzakere kozudur.

İronik olan ise; Türkiye askeri hasmını desteklediğinde Doğu Libya'nın reddettiği anlaşmanın, Türkiye bizzat Doğu ile iletişim kurabilir bir hale geldiğinde kabul edilebilir olmasıdır! Bu da uluslararası siyasette önemli bir kuralı ortaya koymaktadır ki o da şudur; devletler anlaşmaları tarihlerine göre değil, güç dengesi içindeki mevcut konumlarına göre ele alırlar. Zira 2019 yılında anlaşma iç çatışmanın bir parçasıyken, 2026 yılında ise nüfuzun yeniden dağıtılması sürecinin bir parçası hâline gelmiştir.

Libya uluslararası seçeneklerini genişletmek ve dış eksenlerin ilişkileri üzerindeki tekelini kırmak isterken, Türkiye ise tüm Libya'daki konumunu pekiştirmek, Doğu Akdeniz'deki pozisyonunu güçlendirmek ve uzun vadeli ekonomik ve askeri nüfuzunun önünü açmak istemektedir.

Buradan hareketle oylama, eski bir anlaşmazlığın sonu değil, yeni bir aşamanın başlangıcı olarak anlaşılabilir. Eğer Ankara, doğu ile batı arasındaki uzlaşmaya sponsorluk etmeyi ve askeri kurumun bir bölümünü birleştirmeyi başarırsa, o zaman Türkiye Libya krizinde bir aktör olmaktan çıkıp onun geleceğini şekillendiren ana aktörlerden biri haline gelmiş olacak ve Libya'da Amerika'nın çıkarları adına neredeyse tam bir zafer elde etmiş olacaktır.

Şüphesiz zararlı devletler, ülkeleri ve servetleri pahasına ve Müslümanların ülkeleri ve Müslümanların servetleri pahasın bile olsa Amerika'ya kurbanlar sunmakta acele etmektedirler; çünkü bugün onların ne bir koruyucusu ne de bir sığınağı vardır.

Yüce Allah'tan bizleri, Raşidi Hilafet Devleti'nin geri dönüşüyle nimetlendirmesini ve onun geri dönüşü için çalışanların çabalarını başarıyla taçlandırmasını niyaz ederiz.

Genel olarak Müslümanlara, özel olarak da güç ve kuvvet ehline sesleniyoruz; bu dine yardım etmek için harekete geçin ve onu uygulama konumuna getirin; şüphesiz Allah bizim yardımcımızdır; dini ikame etmek için çalışanlarla birlikte yürüme fırsatını değerlendirin ve sizler onun kahramanları ve Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sevgilileri olun; sabırdan geriye sadece az bir miktar kalmıştır; inşallah Allah bizi, bu büyük devletle nimetlendirecektir.

Habbab b. Eret şöyle dedi: Hırkasını başının altına yastık yapmış Kâbe'nin gölgesinde dinlenirken (Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e müşriklerden gördüğümüz işkencelerden) şikayette bulunduk ve şöyle dedik: (Allah'tan) Bizim için yardım dilemeyecek misin ve Allah'a bizim için dua etmeyecek misin? Bunun üzerine (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle cevap verdi: قَدْ كَانَ مَنْ قَبْلَكُمْ يُؤْخَذُ الرَّجُلُ فَيُحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهَا فَيُجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُجْعَلُ نِصْفَيْنِ وَيُمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ وَعَظْمِهِ فَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَاللَّهِ لَيَتِمَّنَّ هَذَا الْأَمْرُ حَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ لَا يَخَافُ إِلَّا اللَّهَ وَالذِّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ "**Sizden önceki (ümmetler içinde mümin) bir adam tutuklanır, onun için bir çukur kazılır ve o çukurun içine konulurdu. Sonra bir testere ile başından aşağı ikiye biçilir, eti ve kemiği demir tarak ile taranırdı da bütün bu yapılanlar yine de onu dininden döndüremezdi. Vallahi Allah bu dini mutlaka hakim kılacaktır. Öyle ki, yalnız başına bir atlı, Allah'tan ve koyunlarına kurt saldırmasından başka hiçbir şeyden korkmadan Sana'dan Hadramevt'e kadar seyahat edecektir; ancak siz acele ediyorsunuz.**" [Buhari rivayet etti]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan
Nebil Abdulkerim